

A KPVDSZ Vörös Meteor T.E. Baradla Barlangkutató Csoport jelentése 1977. évi

munkájáról

Csoportunk 1977-ben folytatta tervszerű és sokoldalú munkáját komplex feldolgozás céljával a Baradla-barlangban, valamint annak vízgyűjtő területén és környezetében.

1. A térképezési munkák folytatása tervünk jelentős részét képezte. Ennek keretében
 - a/ Ujramértük a Vetődéses-termi-viznyelő egy részét és elkészítettük annak pontosított térképét, amit jelentésünkhöz mellékelünk.
 - b/ Megkezdtük a Baradla Fő-ágának ujramérését is, REDTA /Zeiss/ állványos optikai mérőműszerrel. 1977 végéig a munkának mintegy felét végeztük el.
 - c/ Végigszinteztük a Baradla Fő-ágát N1-B 2 /MOM/ automata szintező műszerrel. Ellenőrzésképpen a Vörös-tó bejáratnál és a Kis-Baradlai kijáratnál kötöttük a poligont a felszíni fix pontokra.
 - d/ A Csernai-ágban is folytattuk térképezési munkánkat és elkészítettük az oldalág 1:500-as méretarányú munkatérképét.
 - e/ Az év folyamán felmértünk az előbbieken túl még több kisebb oldalágot és viznyelőt is.
2. Földtani adatgyűjtésünket folytattuk mind a barlangban, mind a felszínen.
 - a/ A Baradla Fő-ágából többszáz mintát gyűjtöttünk be, melyeknek közettani feldolgozása folyamatban van.
 - b/ A felszíni földtani adatgyűjtés keretében részletes terepbejárásokat végeztünk és az ezek során fellelt jelentősebb fauna-lelőhelyek /autóbuszmegálló, Vörös-tó mellette, Retek-ág feletti kőfejtő/ feltárásaiból nagyszámu mintát gyűjtöttünk. Ezek egy részéről fotódokumentációt készítettünk.
 - c/ A Baradla-barlangban és a felszínen általunk begyűjtött kőzetmintákat ökológiai szempontból dr. Detre Csaba vizsgálta. Az eredményekről a jelentésünk részét képező külön tanulmányban számol be, megállapítva, hogy valószínűleg Magyarország legjelentősebb Castropoda lelőhelyét fedeztük fel.
3. Hidrológiai vizsgálatokat a Baradla-barlangban és a Jósua-források csoport vizrendszerén végeztünk.
 - a/ Az év folyamán a legnagyobb volumenű munkánk a Baradla-rendszer vízháztartásának alaposabb megismerése érdekében létesített vízhozammérő bukók építése volt, a VITUKI megbízásából. E fontos mérőműtárgyak kivitelezésére mintegy 2500 munkaórát fordítottunk. E bukókat a jelentősebb vízbefolyásoknál építettük meg, így külön tudjuk vizsgálni a Baradla-rendszert megosapoló Jósua-forrás vízhozamának egyes összetevőit.
 - b/ Rendszeresen végeztünk vízhozamméréseket a barlang több pontján és a forrásoknál, a bukók építése előtt és alatt is. Vízhozamméréseinket többnyire forgószárműves sebességmérő műszerrel, ritkábban usztatással végeztük.
 - c/ Sikeres nyomjelzéses összefüggés-vizsgálatokat hajtottunk végre - a VITUKI munkáihoz kapcsolódva - aktív felszíni és barlangi viznyelőknél.
 - a felszínen a Bába-lyuk viznyelőbe,
 - a barlangban a Vaskapu-viznyelőbe /1980 m-re a bejáratától/ és

- a Minerva-viznyelőben /4056 m-re az Aggteleki bejárattól/

tápláltunk be fluoreszcenciát. A kísérlet során rendszeresen figyeltük a Jósva-forrás csoportot mindhárom vízfakadását, a Medence-forrást, a Cső-forrást és az Alsó-barlang forrását /Táró/.

Mindhárom nyomjelzés alkalmával a festék a Medence-forrásban és a Cső-forrásban jelentkezett, a Táróban a festék megjelenését egyszer sem észleltük. A nyomjelzések során háziilag készített fluoroszóppal vizsgáltuk a forrásvizekben a festék megjelenését és fokozatos hígulását.

d/ A barlangi patakok és a források vizeiből több alkalommal vettünk vízmintákat, amelyeknek elemzését a VITUKI laboratóriuma végezte el.

e/ Bejárásaink során sikerült rögzítenünk a Retek-ági viznyelő pontos helyét, a Fő-ágba való betorkollás előtt mintegy 400 m-re. Ebben a Retek-ág patakja 20 l/p-et meg nem haladó hozam esetén maradéktalanul elnyelődik, ennél nagyobb hozamok idején viszont a patak már túlfolyik a nyelőn és olykor az észrevehetően. Alkalmos időpontban megfestjük ezt az oldalágat lefejező barlangi viznyelőt.

4. A már második éve folyó Baradla lámpaflóra vizsgálataink aprólékos és hosszadalmas barlangi munkát és jelentős laboratóriumi elfoglaltságot igényeltek ez évben is. A tervezett részletes feldolgozás folyamatos munkával még több évig eltart. Végh Zsolt-nak az eddigi adatgyűjtéséről készített beszámolója jelentésünk részét képezi.

5. Történeti-földrajzi kutatások és földrajzi név vizsgálatok az Aggteleki-karsztvidéken. Munkáink között szerepelt a Jósvald-forrásvidék, illetve a Jósvald-völgy történeti-földrajzi, illetve - vizrajzi kutatása is. Erről dr. Dénes György készített tanulmányt, mely jelentésünk részét képezi.

Az Aggteleki-karszton kívül végzett munkáink közül jelentősebb a Pénz-pataki-viznyelőbarlang felmérése és az üreg mélyén elhelyezkedő vízfelület beszíntezése a VITUKI megbízásából. Az erről készült beszámolókat és annak térképmellékletét is osztoztatjuk jelentésünkünk-
höz.

1977-ben négy kutatótáborot szerveztünk Aggteleken, melyből a nyári és a téli tábor volt a legjelentősebb. Ezen felül havonta két alkalommal megyünk munkaterületünkre és ezekkel a rendszeres munkákkal biztosítjuk a kutatómunka folyamatosságát.

A jobb kutatási feltételek megteremtése érdekében Aggteleken kutatóállomást létesítettünk, melynek alapvető szervezési része már megtörtént. Csoportunk rendszeres heti összejöveteleket tart, melynek elsődleges célja a munkafeladatok, turák megbeszélése, egyeztetése.

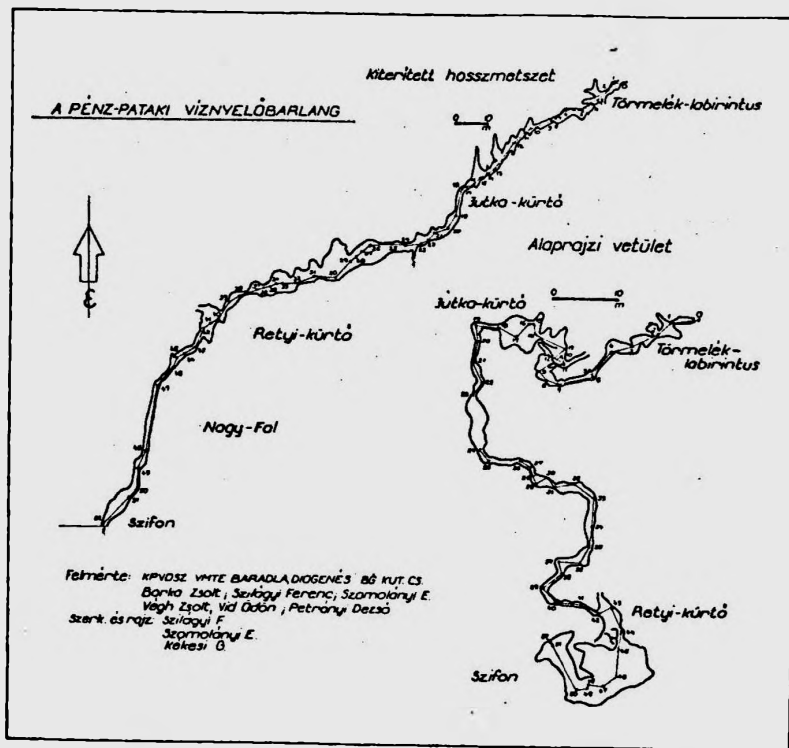
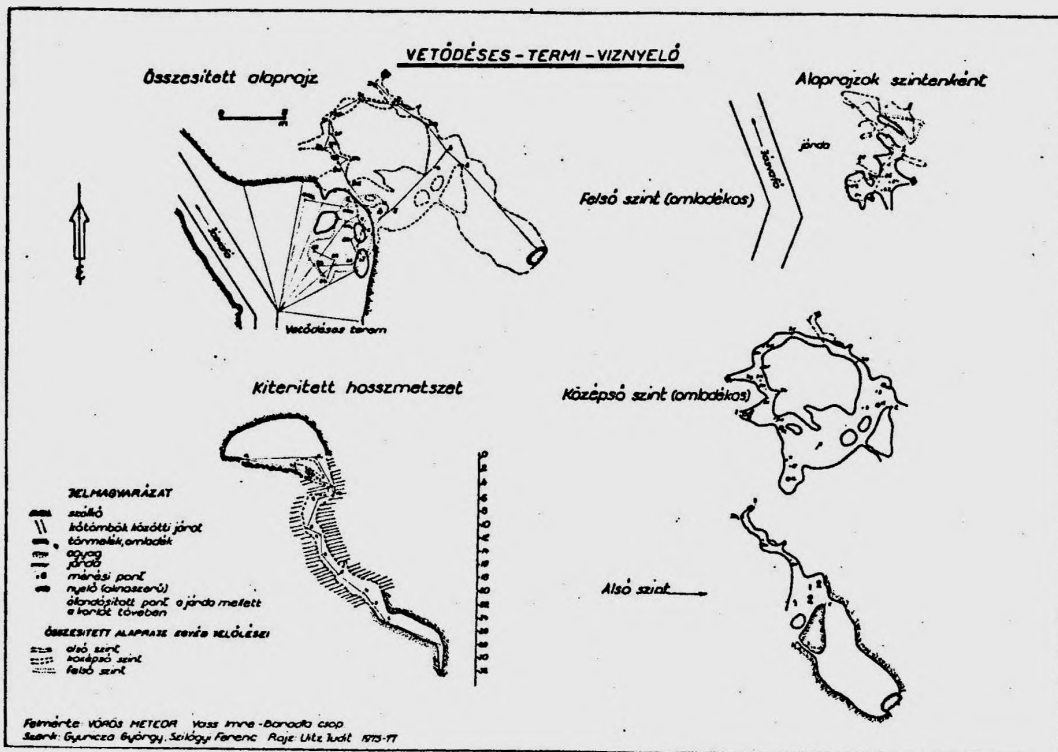
A kéziratos jelentés tartalmazza még az alábbi cikkeket:

Dr. Detre Csaba: A Baradla-barlang környékének triász rétegtana a legújabb őslénytani vizsgálatok eredményei alapján.

Végh Zsolt: Lámpaflóra vizsgálatok a Baradlában 1977-ben.

Dr. Dénes György: A Jósvald környéki karsztvidékek Árpád-kori történetének vizsgálata.

Pusztai Sándor: Jelentés a Baradlában végzett elektromos geofizikai mérésről 1977-ben.

A Pénzpatáki-viznyelőbarlang mélyén elhelyezkedő vízfelület tengerszint feletti magasságának megállapítása

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat felkérésére munkatársaimmal vállaltuk a Pénzpatáki-viznyelő szájának és az üreg mélyén elhelyezkedő vízfelületnek az előírt pontosságu, műszeres méréssel történő beszíntezését.

Első lépésként a viznyelő szájának bemérését végeztük el. A szintezés kiinduló pontja a mellékelt térképábrán feltüntetett és az Eger-Miskolc közötti műuttól légvonalban 50 m távolságra északra lévő háromszögelési kő volt, melynek tengerszint feletti magassága 566,6 m.

A szintezés MOM gyártmányu, Ni-B3 típusu automata szintezővel végeztük, amelynek mérési középhibája kilométerenként $\pm 2,0$ mm.

A szintezéshez 3 m-es, 1 cm beosztásu, MOM gyártmányu szintezőléceet, valamint sarut használtunk. A szintezést vesztett pontokkal, két menetben végeztük el, és pedig a háromszögelési kőtől a nyelő szájánál létesített fixpontig, majd onnan vissza a háromszögelési kőig.

A háromszögelési kőtől a nyelőig 39,137 m, a visszamérésnél 39,116 m szintkülönbséget mértünk. A két mérés közti eltérés 21 mm. A két mérés középértékeként tehát a szintkülönbség 39,126 \pm cm. A szintezési jegyzőkönyvet csatolom.

A szintezés utolsó pontja a Pénzpatáki-viznyelő szájától 1,46 m-re lévő sziklatömbön létesített fixpont, amelyet maradandóan megjelöltünk. Ez a nyelő szájával egy magasságban van és alkalmas arra, hogy a felszín alatti mérésnek kiindulópontja legyen. E pont tengerszint feletti magasságát a két bemérés középértékének figyelembevételével 527,5 m-ben állapítottuk meg. A Társulattól kapott megbízás végrehajtása érdekében több ízben is megkíséreltük a Pénzpatáki-viznyelő felszín alatt húzódó üregrendszerének, illetve az annak alján kialakult vízszintnek a bemérését is. Az idei kivételesen oszadékos tavaszi és nyár eleji időjárás folytán azonban akkor a nyelőbe olyan tömegű víz ömlött be, amely a jórészt függőleges szakaszokból álló barlangüregben nagyerejű vizeséseket képzett, amelyek a száz méternél jóval mélyebb nyelőüreg aljára való lejutást is kockázatosá, a megkívánt pontosságu műszeres mérést pedig teljességgel lehetetlenné tették.

A nyár végére alakult ki a viznyelő üregének mélyén olyan helyzet, amelyben - a folyamatosan lezuhogó víz ellenére is - lehetséges volt az üreg mélyén elhelyezkedő vízfelület nyugalmi szintjének kívánt pontosságu bemérése.

Mint ahogy a fokives lejtőszögmérés 45° felett már hibákkal terhelt és mert a barlang jórésztében szinte az üreg teljes szelvényében záporozik a víz, a szokásos fokives lejtőszögmérés helyett végig a pontosabb és megbízhatóbb, finn gyártmányu SUUNTO típusu műszerrel mértük a lejtőszögeket. Ugyanosan SUUNTO típusu finn optikai műszerrel végeztük az irányszögek mérését is.

A felszín alatti mérés kiindulási pontja a viznyelőbarlang szájánál a felszíni mérés zárópontjaként létesített fixpont volt. Az üreg alján az utolsó pontot az igen alacsony őszi vízszint fölött rögzítettük, hogy a kisebb vízszíntingadozások későbbi leszállások alkalmával könnyen lemérhetőek legyenek. Ez a pont 1977. szeptember 11-én 0,68 m-rel volt a vízszint felett.

A viznyelő szájától az üreg aljára, tehát a vízszint fölé 52 mérési ponttal jutottunk le.

A mérés során a víznyelőbarlangnak csak a vizes járatát mértük fel. A száraz kerülő-ágakat és kúrtókat a mérési eredményeket rögzítő rajzokon sem tüntettük fel.

A víznyelő szájánál lévő fixpontot relatív 0-m-nek tekintve, az üreg alján, a vízszint fölött elhelyezett pont relatív mélységét 127,72 m-ben, a mérés időpontjában észlelt - gyakorlatilag minimumnak tekinthető - vízszint relatív mélységét pedig 128,40 m-ben állapíthattuk meg.

A Pénzpataki-víznyelőbarlang alján elhelyezkedő vízfelület 1977. szeptember 11-i szintjének abszolút mélységét, a felszíni szintezés és a felszín alatti mérések alapján $527,50 - 128,40 = 399,10$ m-ben határoztuk meg a tengerszint felett.

Leszállásaink során a víznyelőbarlang alsó szakaszában, az üreg sziklafalán többhelyütt falevelek, faágak feltapadását figyeltük meg, ami arra utal, hogy nagyobb vízhozamok esetén a barlang alján a vízszint akár több méterrel is tartósan megemelkedhet. Miskolci barlangkutatók közlése szerint ők nagyobb esőzések nyomán bekövetkezett intenzív nyelóműködés idején a szokásosnál 10-15 m-rel magasabb vízállást is észleltek a Pénzpataki-víznyelőbarlang alján.

Jelentésünkhöz mellékeljük:

- 1/ A Pénzpataki-víznyelő szájának szintező méréséről készült jegyzőkönyvet.
- 2/ A Pénzpataki-víznyelőbarlang felmérési adatait rögzítő jegyzőkönyvet.
- 3/ A felszín 1:5000 léptékű szintvonalas vázlatát, a szintező mérések kiindulópontjául szolgáló háromszögelési pont és a Pénzpataki-víznyelő szájának feltüntetésével.
- 4/ A Pénzpataki-víznyelőbarlang vizes ágának 1:400 léptékű térképét, valamint 1:200 méretarányu kifejtett hossz-szelvényét az 1977. szeptember 11-i vízszint feltüntetésével.

Szintezési jegyzőkönyv

1977. VI. 3. Pénzpatak

Kiindulási pont: Eger-Miskolc műttől 50 m-re lévő háromszögelési pont, tengerszint feletti magassága 566,6 m.

Hátra:

Fixpont: 0005,1

1. 0010,2-3
2. 0026,8
3. 0041,0
4. 0026,2
5. 0057,2
6. 0024,1
7. 0055,2
8. 0043,4-5
9. 0013,6
10. 0189,0
11. 0006,6
12. 0000,7
13. 0002,0
14. 0026,5
15. 0067,3
16. 0039,7

Előre:

1. 0267,5
2. 0284,7
3. 0259,0
4. 0025,4
5. 0284,3
6. 0276,3
7. 0259,7
8. 0220,9
9. 0263,8
10. 0289,6
11. 0238,2
12. 0283,8
13. 0268,3
14. 0272,3
15. 0263,8
16. 0273,7
- nyelő 0120,9

visszamérés

nyelő 0130,5

1. 0260,8
2. 0269,3
3. 0276,4
4. 0280,0
5. 0233,7
6. 0251,2
7. 0262,3
8. 0280,7
9. 0253,5
10. 0294,8
11. 0261,0
12. 0256,3
13. 0249,5
14. 0278,8
15. 0260,4
16. 0277,7

1. 0036,1
2. 0018,3
3. 0021,0
4. 0010,4
5. 0018,5
6. 0017,6
7. 0042,6
8. 0025,3
9. 0032,4
10. 0028,0
11. 0019,7
12. 0016,4
13. 0051,4
14. 0009,9
15. 0042,3
16. 0031,4
- Fixpont: 00,43,9

A Pénz-pataki-viznyelőlöbarlang mérési jegyzőkönyve

A pont száma	irányszög	lejtőszög	hossz	cos	sin	a pont relatív mélysége
0 - 1	120°	- 0°50'	1,35	0	0,01	0,01
1 - 2	101°	-48°40'	2,88	1,90	2,16	2,17
2 - 3	278°	-36°50'	3,61	2,88	2,16	4,33
3 - 4	43°	-51°20'	2,67	1,66	2,08	6,41
4 - 5	298°	-29°50'	3,16	2,74	1,58	7,99
5 - 6	225°	+ 1°50'	5,25	5,24	0,16	7,83
6 - 7	331°	-47°20'	4,11	2,78	3,02	10,85
7 - 8	173°	-27°30'	1,61	1,42	0,74	11,59
8 - 9	286°	-20°20'	6,44	6,03	2,23	13,82
9 - 10	338°	-29°40'	2,51	2,18	1,36	15,18
10 - 11	347°	+ 45°	4,36	3,08	3,08	12,1
11 - 12	134°	-55°50'	9,60	5,39	7,94	20,04
12 - 13	11°	-32°30'	2,27	1,91	1,21	21,25
13 - 14	339°	-40°30'	2,50	1,90	1,62	22,87
14 - 15	363°	-49°30'	2,77	1,79	2,10	24,97
15 - 16	345°	-19°50'	2,45	2,30	0,83	25,08
16 - 17	241°	-18°50'	1,33	1,25	0,42	26,22
17 - 18	275°	-79°10'	8,29	1,55	8,14	34,36
18 - 19	90°	-59°30'	4,18	2,12	3,60	37,96
19 - 20	292°	- 22°	4,88	4,52	1,82	39,78
20 - 21	233°	- 44°10'	2,83	2,00	1,97	41,75
21 - 22	130°	- 31°30'	1,20	1,02	0,62	42,37
22 - 23	207°	- 10°20'	4,84	4,76	0,86	43,23
23 - 24	185°50'	+ 1°40'	4,33	4,32	0,12	43,11
24 - 25	107°	- 4°50'	6,80	6,77	0,57	43,68
25 - 26	188°	- 44°10'	2,56	1,83	1,78	45,46
26 - 27	120°	- 45°30'	1,90	1,33	1,35	46,81
27 - 28	149°	- 38°40'	1,90	1,48	1,18	47,99
28 - 29	97°	- 49°30'	4,31	2,79	3,27	51,26
29 - 30	94°	- 50°00'	3,12	2,00	2,38	53,64
30 - 31	197°	+ 1°50'	6,76	6,75	0,21	53,42
31 - 32	208°	- 23°30'	4,02	3,63	1,60	55,02
32 - 33	291°	+ 0°	3,62	3,62	-	55,02
33 - 34	83°	- 2°40'	1,88	1,87	0,09	55,11
34 - 35	263°	- 31°30'	1,91	1,62	0,99	56,1
35 - 36	218°	- 13°30'	2,00	1,94	0,46	56,56
36 - 37	118°	- 18°	2,22	2,11	0,70	57,26
37 - 38	109°	- 18°	6,14	5,83	1,89	59,15
38 - 39	227°	- 36°50'	3,90	3,12	2,33	61,48
39 - 40	176°	- 65°40'	5,36	2,20	4,88	66,36
40 - 41	220°	- 35°10'	2,82	2,30	1,61	67,97

A pont száma	irányszög	lejtőszög	hossz	cos	sin	a pont relatív mélysége
41 - 42	117°	- 28°50'	2,72	2,38	1,31	69,28
42 - 43	152°	- 69°	6,8	2,43	6,34	75,62
43 - 44	297°	- 35°	4,12	3,37	2,36	77,98
44 - 45	94°	- 33°10'	3,14	2,62	1,71	79,69
45 - 46	114°	- 78°40'	1,52	0,29	1,49	81,18
46 - 47	198°	- 50°50'	7,98	5,04	6,18	87,36
47 - 48	258°	- 82°20'	19,84	2,64	19,66	107,02
48 - 49	296°	- 65°30'	5,08	2,10	4,62	111,64
49 - 50	225°	- 86°10'	6,11	0,40	6,09	117,73
50 - 51	286°	- 50°20'	2,54	1,62	1,95	119,68
51 - 52	363°	- 47°40'	10,89	1,33	8,04	127,72

- 1./ Az "0" pont a víznyelőbarlang szájánál, a felszínen látható egy sziklalapon, melyet előzőleg beszinteztünk.
- 2./ Az irányszögek 400-as fokbeosztás alapján vannak feltüntetve.
- 3./ 1977. IX. 16-án a végpont alatt 0,68 m-rel volt található a szifon vízszintje.

Vid Üdön.